

**UCHWAŁA NR LXXXII/ /2024
RADY POWIATU GNIEŹNIEŃSKIEGO**

z dnia 25 kwietnia 2024 r.

w sprawie zmiany uchwały nr XLII/251/2021 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2027.

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a, art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 107) oraz art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 424) uchwala się, co następuje:

§ 1. W uchwale nr XLII/251/2021 z dnia 24 czerwca 2021 r. dotyczącej przyjęcia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2027 dalej „Uchwała” wprowadza się następujące zmiany:

1. dotychczasowy tytuł Uchwały otrzymuje brzmienie: „w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2021-2027”

2. §1 Uchwały otrzymuje brzmienie: „Przyjmuje się do realizacji Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2021 – 2027, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.”

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Gnieźnieńskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od 01 stycznia 2024 roku.

Przewodniczący Rady
Powiatu

Dariusz Pilak

POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ

Na lata 2021-2027

**Powiat Gnieźnieński
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie**

SPIS TREŚCI:

- I.** Wprowadzenie
- II.** Charakterystyka powiatu gnieźnieńskiego
- III.** Charakterystyka przemocy
- IV.** Przemoc domowa w wybranych dokumentach międzynarodowych i krajowych
- V.** Założenia organizacyjno-prawne programu przeciwdziałania przemocy domowej
- VI.** Analiza zjawiska przemocy w powiecie gnieźnieńskim
- VII.** Zasoby powiatu gnieźnieńskiego
- VIII.** Analiza SWOT
- IX.** Cel główny, kierunki i obszary działań oraz wskaźniki realizacji programu
- X.** Źródła finansowania programu
- XI.** Podsumowanie

I. WPROWADZENIE

Godne życie każdego człowieka jest wartością nadrzędną.

W artykule 33 *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.* jako ustawa zasadnicza gwarantuje kobiecie i mężczyźnie równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym.

Art. 40 określa, że nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu, a także doświadczać kar cielesnych.

Art. 72 szczególną ochroną obejmuje prawa dziecka, nadając prawo żądania od organów władzy publicznej jego ochrony przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Organy publiczne i podmioty także zostały zobligowane do udzielania pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej, którą niewątpliwie jest także występowanie przemocy domowej (art. 71).

Umieszczenie zagadnienia przemocy domowej w ustawie zasadniczej jest wyrazem szczególnego charakteru tego problemu, uznającego prawo do życia bez przemocy jako uprawnienie niezbywalne i podstawowe, przysługujące każdemu bez względu na wiek, płeć, wyznanie religijne, poglądy.

Zagadnienie przemocy zostało przedstawione w *Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej*. Uznano, że „(...) przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Poszukiwanie skutecznych form przeciwdziałania przemocy domowej wymaga zaangażowania wielu profesjonalistów, organizacji pozarządowych i specjalistycznych instytucji. Środowisko rodzinne, co zrozumiałe, jest chronione przed ingerencją z zewnątrz. Rozpoznanie przemocy

oraz pomaganie oparte powinno być na wnikliwym zrozumieniu złożoności zjawisk występujących w życiu rodzinnym.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy na lata 2021 – 2027 ma przyczynić się do ograniczenia skali problemu i skutków przemocy domowej.

Adresatami działań są mieszkańcy powiatu gnieźnieńskiego, a w szczególności osoby doznające przemocy domowej, osoby stosujące przemoc domową i świadkowie takich niepożądanych działań drugiego człowieka.

Prace nad Programem powierzone zostały pracownikom Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie.

II. CHARAKTERYSTYKA POWIATU GNEŹNIEŃSKIEGO

Powiat gnieźnieński położony jest na Nizinie Wielkopolskiej, w środkowo – wschodniej części województwa wielkopolskiego i zajmuje powierzchnię 1254 km².

Powiat gnieźnieński liczy 141 748 mieszkańców, z czego 51,1% stanowią kobiety, a 48,9% mężczyźni. W latach 2002-2022 liczba mieszkańców wzrosła o 1,5%.

Stan ludności (*źródło: GUS, 31.XII.2022*)

liczba ludności ogółem	osoba	141 748
mężczyźni	osoba	69 254
kobiety	osoba	72 494

W granicach administracyjnych powiatu gnieźnieńskiego znajduje się dziesięć gmin:

gminy miejskie: Gniezno

gminy miejsko-wiejskie: Czarniejewo, Kłecko, Trzemeszno, Witkowo

gminy wiejskie: Gniezno, Kiszkowo, Łubowo, Mieleszyn, Niechanowo

miasta: Gniezno, Czarniejewo, Kłecko, Trzemeszno, Witkowo

Sąsiednie powiaty:

- słupecki
- wrzesiński
- poznański
- wągrowiecki
- żniński (województwo kujawsko-pomorskie)
- mogileński (województwo kujawsko-pomorskie)

III. CHARAKTERYSTYKA PRZEMOCY

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej „przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej... ”.

Z powyższej definicji wynikają następujące cechy charakterystyczne przemocy wobec osób doznających przemocy domowej:

a) jest skierowana wobec:

- małżonka, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych i zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- rodzeństwo oraz ich wstępnych i ich małżonków,
- osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osoby pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych i zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych rodzeństwo oraz ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania, małoletniego.

Przemoc domowa rzadko jest czynem jednorazowym. Znacznie częściej jest procesem o długiej, nawet kilkunastoletniej historii. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości. Cykl przemocy składa się z trzech następujących po sobie faz:

- faza narastającego napięcia – jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężenia sytuacji konfliktowych,
- faza ostrej przemocy – następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji,
- faza miodowego miesiąca – jest to faza skruchy ze strony sprawcy, okazywania żalu, jednak bez specjalistycznej pomocy kończy się to nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u sprawcy.

Przemoc jest zjawiskiem bardzo złożonym, dlatego tak ciężko jest osobie doświadczającej przemocy przerwać milczenie, a co jest z tym związane wyjść poza tzw. błędne koło przemocy. W literaturze przedmiotu rozróżniamy następujące rodzaje przemocy:

- przemoc fizyczna – bicie, znęcanie się, głodzenie, zamykanie, kopanie, policzkowanie, szarpanie, duszenie, ciągnięcie za włosy, rzucanie przedmiotami, używanie niebezpiecznych narzędzi lub grożenie ich użyciem, zadawanie bólu;
- przemoc psychiczna – sprawowanie przez sprawcę psychicznej kontroli nad ofiarą - np. straszenie zabójstwem, użyciem przemocy, zabranie dzieci, niszczenie lub grożenie zniszczeniem rzeczy, upokarzanie, używanie wulgarnych słów;
- przemoc seksualna – zmuszanie do odbywania stosunku lub poddania się innym zachowaniom seksualnym, a także zmuszanie do współżycia w nieakceptowanej formie;
- przemoc finansowa (ekonomiczna) – np. utrzymywanie osoby zależnej w całkowitej zależności finansowej, zakazywanie pracy zawodowej, niedawanie wystarczającej ilości środków finansowych na prowadzenie gospodarstwa domowego;
- przemoc polegająca na osaczeniu – np. ciągle chodzenie za kimś, dzwonienie do niego w celu wyrządzenia mu krzywdy lub zastraszania;
- przemoc w wymiarze społecznym – zakazywanie osobie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, zabranianie wychodzenia z domu, upokarzanie jej w miejscach publicznych;
- zaniedbanie – z przemocą domową nie jest związane tylko konkretne działanie, ale przemocą może być również brak takiego działania. Są to przykładowo: zaniechanie, zaniedbanie, niezaspokojenie potrzeb narażające na utratę życia lub zdrowia i powodujące szkody na zdrowiu, w tym psychicznym. Dlatego też formami zaniedbania może być: niewłaściwe żywienie, zaniedbanie higieny osobistej, izolacja, brak kontroli i pozostawienie bez opieki (w tym upojenie alkoholowe rodziców/opiekunów), zaniedbanie stanu zdrowia, brak zainteresowania realizacją obowiązku szkolnego. Ta forma przemocy stosowana jest szczególnie często w stosunku do dzieci, osób starszych lub osób niepełnosprawnych, przez ich rodziców lub opiekunów czy domowników.
- cyberprzemoc - różni się od przemocy występującej w realnej rzeczywistości jedynie tym, że do agresji i napaści dochodzi za pośrednictwem Internetu oraz urządzeń elektronicznych służących do wysyłania wiadomości SMS, e-maili czy też uczestnictwa w chatach. Istnieje bardzo wiele rodzajów cyberprzemocy.

W wielu społeczeństwach zaobserwować można brak reakcji na problem przemocy domowej. Wynika to z funkcjonujących w świadomości społecznej mitów i stereotypów na temat przemocy, które pokazują fałszywy obraz problemu.

Usprawiedliwiają one stosowanie przemocy, służą do ukrycia czy zbagatelizowania problemu, przez co utrudniają prawidłowe reagowanie na akty brutalności, czy okrucieństwa wobec bliskich. Dla sprawcy są sygnałem o społecznym przyzwoleniu na przemoc.

Pamiętać również należy, iż zgodnie z prawem przemoc, wykorzystywanie, bicie, krzywdzenie osób bliskich jest przestępstwem, na które każdy ma prawo, a nawet obowiązek reagować. Świadectwem przemocy są nie tylko widoczne na ciele urazy – przemoc psychiczna nie pozostawia śladów. Osoby doznające przemocy znajdują się w bardzo trudnej sytuacji. Pozostawanie w związku pełnym krzywdzenia wynika między innymi z wyznawania tradycyjnych wartości takich jak miłość, trwałość małżeństwa, mylnego przeświadczenia, że sprawca jest dobry dla dzieci, gdyż ich nie bije, przekonania o zależności ekonomicznej od sprawcy i niemożności samodzielnego funkcjonowania, wiary w obietnice sprawcy, że się zmieni, nieracjonalnego obwiniania się za przemoc, czy też braku wiedzy na temat miejsca, gdzie osoba dotknięta przemocą może znaleźć bezpieczne schronienie i specjalistyczną pomoc. Ze zjawiskiem przemocy nieodzownie związany jest kryzys i interwencja kryzysowa.

Władysław Kopaliński w Słowniku wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych kryzys definiuje jako *„okres przelomu, przesilenia, decydujących zmian. Osoba znajdująca się w kryzysie często nie jest w stanie rozwiązać problemu we własnym zakresie. Najlepsze efekty w pomocy osiąga się wykorzystując cechy charakterystyczne dla II fazy kryzysu, tj. silna potrzeba pomocy i podatność na zmianę.”*

Psycholog kliniczny Helena Sęk uważa, że interwencja kryzysowa jest formą indywidualnej pomocy psychologicznej, ukierunkowaną mniej lub bardziej bezpośrednio na szeroko rozumiany kryzys emocjonalny. Ma ona charakter oddziaływania krótkoterminowego, koncentrującego się na szerokim zakresie zjawisk, mogących mieć wpływ na równowagę emocjonalną jednostki, rodziny i grupy.

Relacja wsparcia interwencyjnego ma charakter przejściowy i krótkotrwały a jej celem są m.in.:

- wspieranie klienta, umożliwienie mu powrotu do emocjonalnej równowagi,
- zapobieganie hospitalizacji,
- skłonienie klienta do innego spojrzenia na wydarzenia krytyczne.

IV. PRZEMOC DOMOWA W WYBRANYCH DOKUMENTACH MIĘDZYNARODOWYCH I KRAJOWYCH

Dokumenty międzynarodowe

- *Karta Narodów Zjednoczonych* z 1945 r. (postuluje poszanowanie i zachowanie ludzkich praw i podstawowych wolności bez względu na rasę, płeć, język i wyznanie)
- *Powszechna Deklaracja Praw Człowieka* z 1948 r. (daje każdemu prawo do życia, wolności, bezpieczeństwa oraz przeciwstawia się okrutnemu i poniżającemu traktowaniu człowieka)
- *Deklaracja Wiedeńska* przyjęta przez Organizację Narodów Zjednoczonych w 1993 roku podczas Światowej Konferencji Praw Człowieka w Wiedniu (jednoznacznie stanowi, że przemoc wobec kobiet jest naruszeniem praw człowieka)
- *Pekińska Platforma Działania i Deklaracji ONZ*, przyjęta podczas IV Światowej Konferencji w Sprawie Kobiet w Pekinie w 1995 roku (szczegółowo określa środki przeciwko stosowaniu przemocy wobec kobiet)
- *Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności* z 1950 roku (gwarantuje każdemu prawo do życia, zdrowia i wolności)
- *Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*, sporządzona w Stambule w 2011 r. a przyjęta i ratyfikowana przez Polskę w 2015 r. (ochrona kobiet przed przemocą, zapobieganie, ściganie i eliminacja przemocy wobec kobiet i przemocy domowej)
- *Konwencja o prawach dziecka*, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 1989 r. (ochrona dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej, psychicznej, krzywdy, zaniedbania, wyzysku i złego traktowania)

Akty prawa krajowego

- *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*
- *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w domowej* Dokument ten między innymi nakłada na organy administracji rządowej i samorządowej obowiązek realizacji przypisanych zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

- *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.*
- *Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.*
- Ponadto kwestia przemocy domowej poruszana jest także w innych dokumentach prawnych o charakterze materialno – prawnym, takich jak: *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny*
- *Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy.*

V. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO – PRAWNE PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

1. Obowiązki organów administracji rządowej oraz samorządowej

Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej realizowane są przez organy administracji rządowej i samorządowej. W celu skutecznego przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej instytucje publiczne mają współdziałać z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy domowej, oddziaływania na osoby stosujące przemoc domową oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej, w szczególności przyczyn i skutków przemocy domowej oraz metod i form pracy w zakresie przeciwdziałania pomocy domowej. Organy administracji rządowej i samorządowej mogą również zlecać realizację powyższych ustawowych zadań w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej albo w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- a) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- b) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- c) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- d) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- a) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- b) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- c) opracowywanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- d) wydawanie zaświadczeń o zgłoszeniu się osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach, o których mowa w pkt. 2 i 3. oraz ich ukończeniu;

2. Podstawy prawne sporządzenia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej

Najważniejszym aktem prawnym standaryzującym przemoc domową jest Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej, która zawiera normy prawne określające zadania podmiotów publicznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc domową.

Artykułem 6 ust. 3 pkt 1 ustawodawca nałożył na samorządy obowiązek opracowania i realizacji powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej. Z uwagi na długofalowy charakter działań z zakresu przeciwdziałania przemocy obecny Program ma na celu skuteczne działania eliminujące zjawisko przemocy domowej.

Pozostałe akty prawne regulujące działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie powiatowym;
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji;
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny;
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego;

- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”;
- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób zatrudnionych w tych ośrodkach;

3. Misja

Misją programu jest realizacja zadań przez instytucje, służby, jednostki samorządu terytorialnego w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej oraz wzmacnianie rodzin i mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego zagrożonych tym problemem.

4. Odbiorcy działań

Niniejszy program skierowany jest do:

1. Osób doznających przemocy domowej, w szczególności: dzieci i młodzieży, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, innych osób prowadzących wspólne gospodarstwo domowe, osób niepełnosprawnych, osób starszych.
2. Osób stosujących przemoc domową.
3. Świadców przemocy domowej.
4. Przedstawicieli władz, instytucji, organizacji pozarządowych oraz służb pracujących na rzecz dziecka i rodziny.
5. Mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego.

5. Monitoring realizacji Programu

Monitorowanie jest procesem, mającym na celu zbadanie stanu realizacji programu oraz zgodności z postawionymi celami i założeniami, pozwala modyfikować poczynania, zwiększając ich skuteczność.

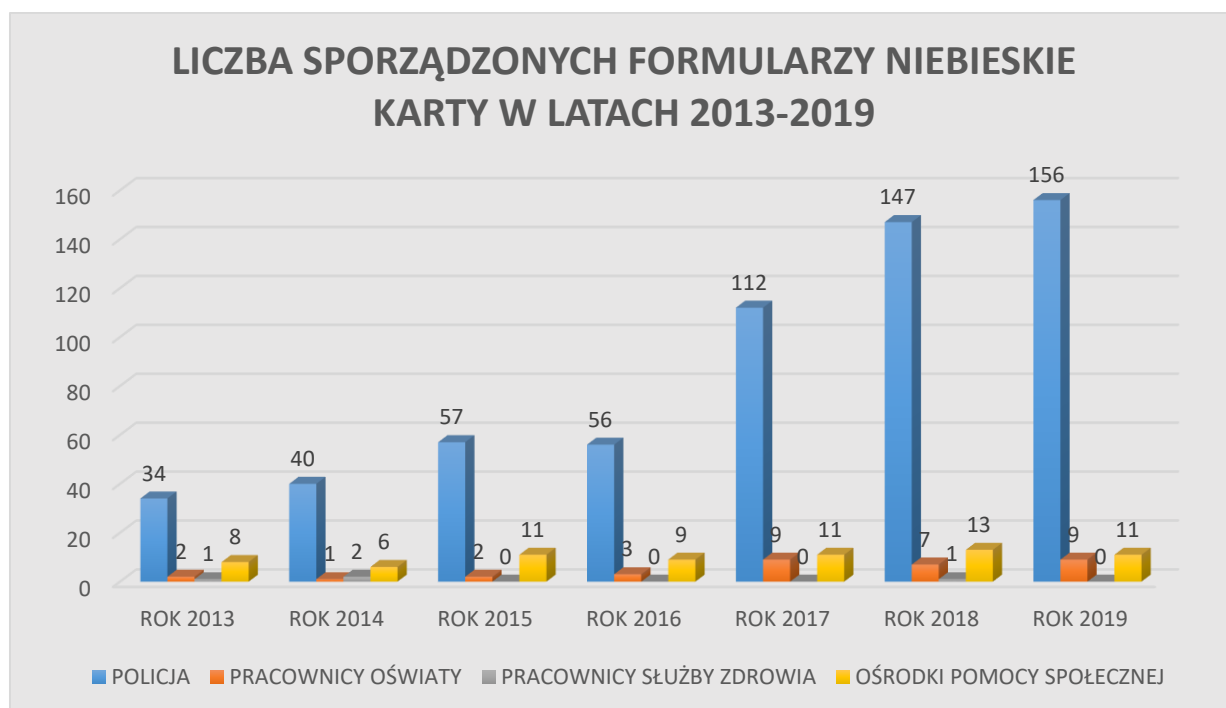
Monitorowanie i ocena realizacji założeń Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2021 –2027 dokonywana będzie raz do roku poprzez przedstawienie na sesji Rady Powiatu raportu z realizacji ww. Programu. W oparciu o zebrane dane możliwa będzie także ewaluacja Programu.

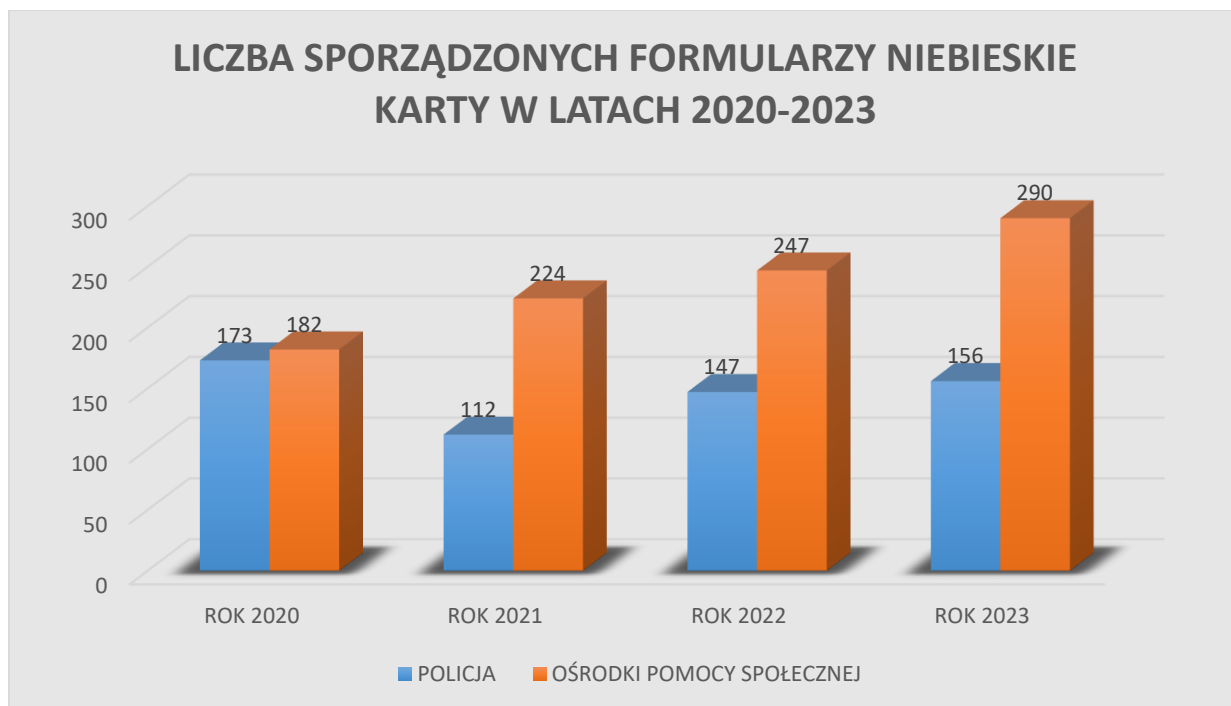
VI. ANALIZA ZJAWISKA PRZEMOCY W POWIECIE GNIĘŹNIEŃSKIM

Na potrzeby opracowania Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2021 – 2027 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie zwróciło się do gmin z terenu powiatu gnieźnieńskiego o wypełnienie ankiety dotyczącej zagadnień z obszaru przemocy w rodzinie, uaktualnienie danych za lata 2020 – 2023. Centrum poddało analizie również dokumenty własne dotyczące obszaru przeciwdziałania przemocy domowej.

Analiza zebranych danych pozwala na wysunięcie następujących wniosków:

1. Liczba zgłaszanych spraw dotyczących przemocy domowej ma tendencję wzrostową, co sugerować może m.in. coraz większą świadomość społeczną na temat potrzeby zapobiegania przemocy w rodzinie.
2. Najczęstszymi resortami odpowiedzialnymi za procedurę Niebieskie Karty, które sporządzają formularze wg największej liczby spraw to w kolejności: policja, ośrodki pomocy społecznej.

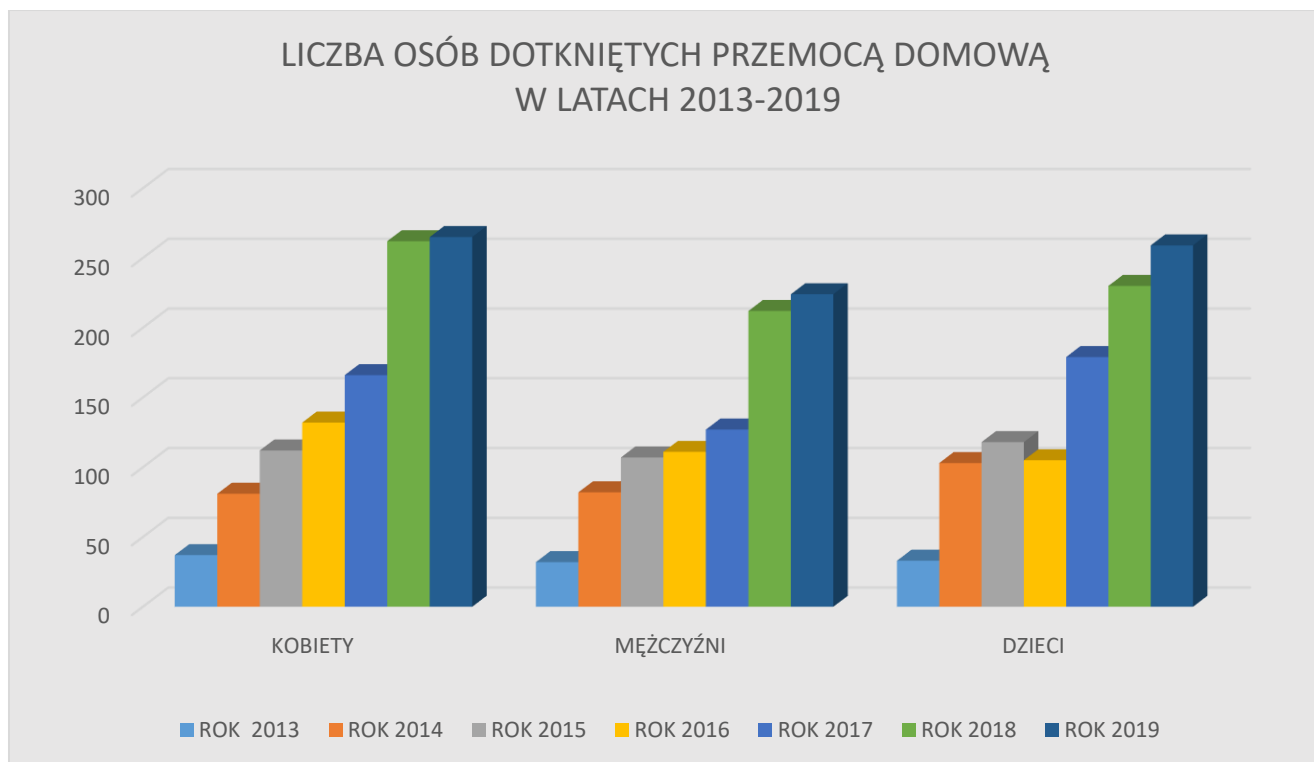

3. Wzrasta liczba osób doznających przemocy domowej. Poniższe opracowanie graficzne obrazuje wzrastającą liczbę osób dotkniętych przemocą domową z podziałem na kobiety, mężczyzn i dzieci.

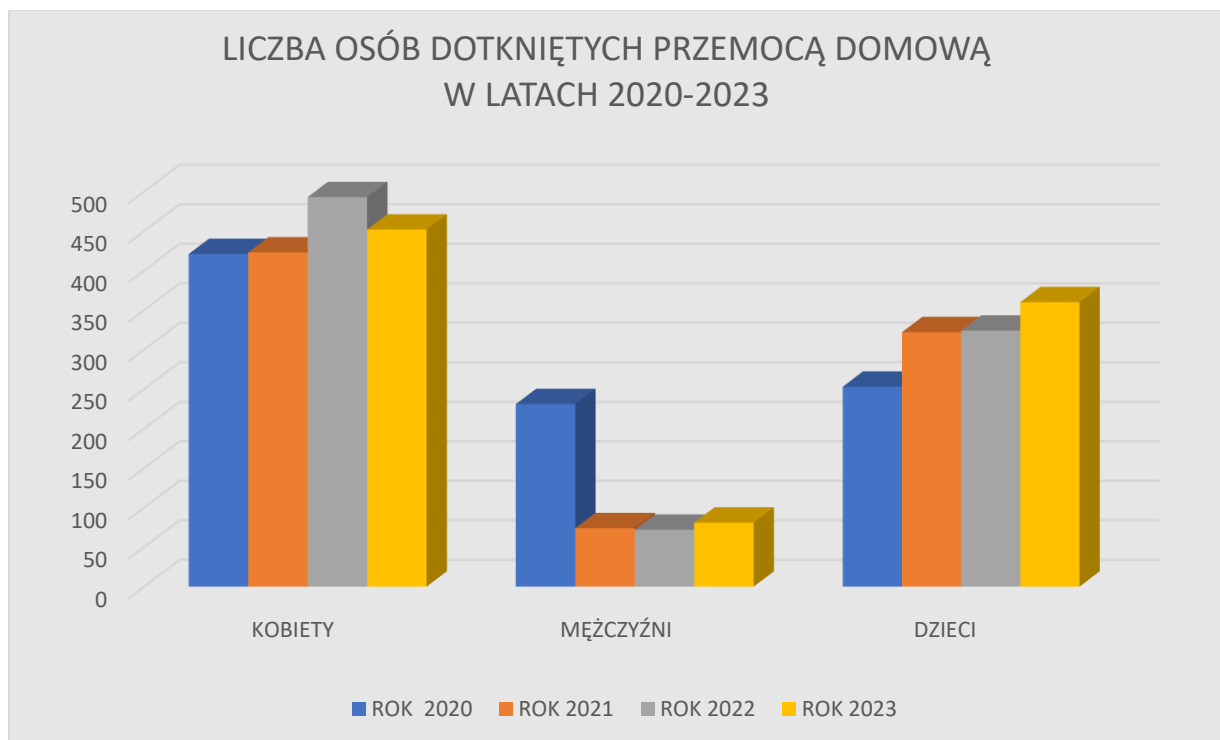
Liczba osób dotkniętych przemocą domową w latach 2013-2019

	ROK 2013	ROK 2014	ROK 2015	ROK 2016	ROK 2017	ROK 2018	ROK 2019
KOBIETY	37	81	112	132	166	262	265
MĘŻCZYŹNI	32	82	107	111	127	212	224
DZIECI	33	103	118	105	179	230	259

Liczba osób dotkniętych przemocą domową w latach 2020-2023

	ROK 2020	ROK 2021	ROK 2022	ROK 2023
KOBIETY	432	440	508	458
MĘŻCZYŹNI	238	78	78	85
DZIECI	261	343	349	375

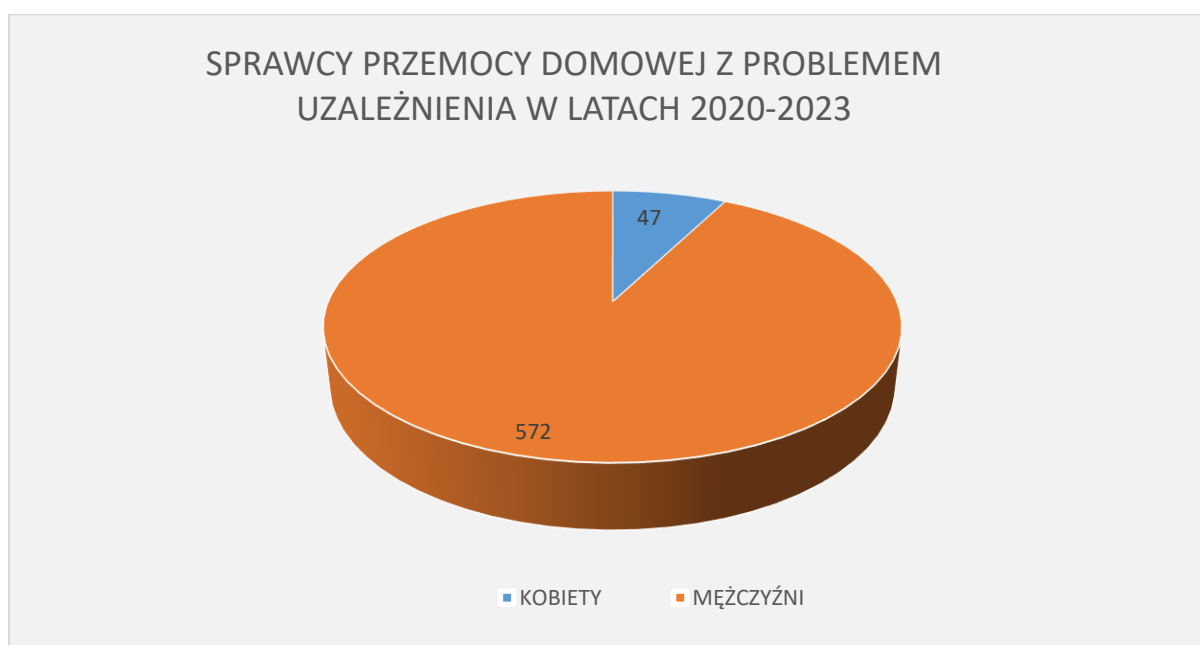
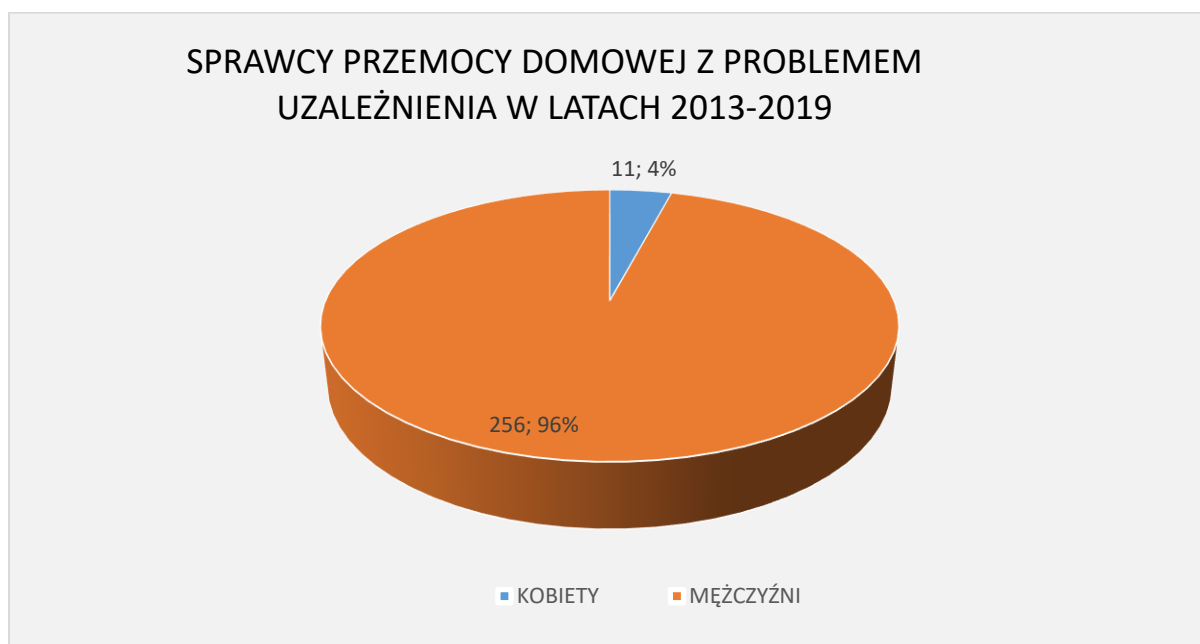

Wnioskować można, że wzrasta liczba kobiet, mężczyzn jak i dzieci doświadczających przemocy domowej. Wzajemna przemoc dorosłych nigdy nie pozostaje obojętna wobec dzieci. Zebrane dane nie potwierdzają teorii zabierania dzieci z rodzin na skutek stosowania przemocy domowej. Takiego argumentu używają często osoby stosujące przemoc, chcąc zastraszyć i nakłonić do milczenia osoby doświadczające przemocy. O tym mówią też osoby doświadczające przemocy, tłumacząc wieloletnie trwanie w toksycznym związku.

Z badań i informacji płynących od organizacji pozarządowych działających w obszarze ochrony i pomocy osobom doświadczającym przemocy, a także według organizacji zajmującym się ochroną praw dziecka znacznie wzrosła liczba interwencji służb związanych z przemocą domową w Polsce. Widoczny jest wzrost interwencji oraz odebranych zgłoszeń funkcjonowania Telefonu Zaufania prowadzonego przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę. Również w Poradni Telefonicznej Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” IPZ od początku ogłoszonej ogólnospołecznej kwarantanny związanej z pandemią wzrosła liczba telefonów od osób doświadczających przemocy i świadków, co wskazuje na nasilenie problemu przemocy ¹ (od 20 marca 2020 roku do 15 maja 2022 roku w Polsce obowiązywała Pandemia COVID-19 wywołwana przez koronawirusa SARS-CoV-2).

¹ Katarzyna Kulesza, *Odpowiedzialność za najmłodszych-nie tylko w dobie pandemii*, Niebieska Linia Instytut Psychologii Zdrowia 24.11.2021, <https://www.niebieskalinia.pl/aktualnosci/artykuly/odpowiedzialnosc-za-najmlodszych-nie-tylko-w-dobie-pandemii-3>, dostęp z dnia 26.03.2024 r.

4. W grupie osób podejrzanych o stosowanie przemocy w kontekście uzależnień (mowa o wszczętych procedurach Niebieskie Karty) to mężczyźni częściej borykali się z problemem uzależnień.

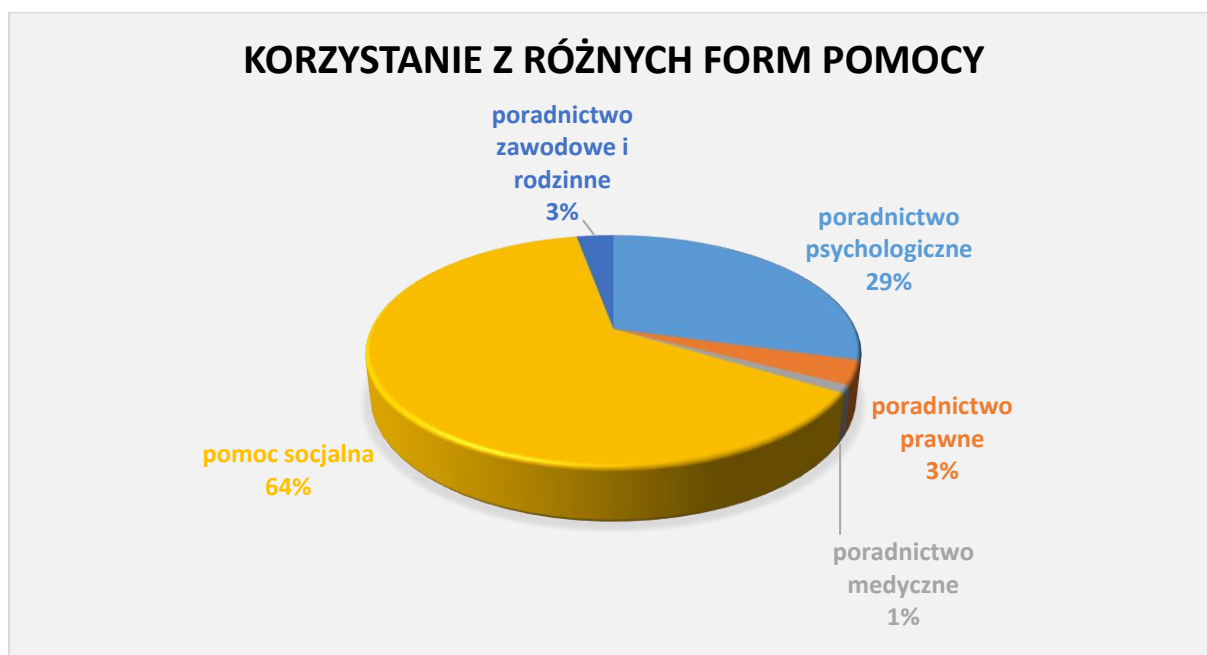
5. Analiza zebranych danych w latach 2013-2019 pozwala na wnioskowanie, że z Ośrodka Interwencji Kryzysowej częściej korzystały kobiety z dziećmi jako osoby doświadczające przemocy, natomiast dla mężczyzn doświadczających przemocy atrakcyjną formą szukania pomocy było wsparcie specjalisty.

OSOBY KORZYSTAJĄCE Z OŚRODKA INTERWENCJI KRYZYSOWEJ W TRZEMESZNIE W LATACH 2013-2019

ROK	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY	LICZBA DZIECI	LICZBA DOROSŁYCH
2013	20	15	5
2014	13	8	5
2015	7	4	3
2016	12	7	5
2017	17	10	7
2018	27	16	11
2019	12	7	5

W grupie osób stosujących przemoc to mężczyźni korzystali z punktów konsultacyjnych i wsparcia psychologicznego. Zapewnienie więc osobom stosującym przemoc dostępu do specjalistów wydaje się właściwym kierunkiem działań.

W każdej grupie kobiet i mężczyzn, zarówno osoby doświadczające przemocy jak i stosujące przemoc zwracały się o pomoc w postaci wsparcia socjalnego.

6. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie, w latach 2013-2017 prowadziło program dla Sprawców Przemocy „PARTNER”. Program Korekcyjno-Edukacyjny „Partner” skierowany był dla dorosłych mężczyzn stosujących przemoc wobec członków rodzin i osób wspólnie zamieszkujących.

Celem programu jest zmiana zachowań przemocowych i kształtowanie postawy partnerstwa oraz szacunku wobec kobiet i domowników, a także wzięcie odpowiedzialności za popełnione czyny. W/w kierowani byli do programu przez kuratorów sądowych, ośrodki pomocy społecznej oraz przez Zespoły Interdyscyplinarne. Program Korekcyjno-Edukacyjny „Partner” po raz ostatni został przeprowadzony w pełnym wymiarze godzin w 2017 r. W kolejnych latach (2018-2023) z uwagi na brak chętnych nie wznowiono kolejnych edycji programu.

W roku 2020 sytuacja pandemiczna w kraju, restrykcje sanitarne i obostrzenia nie pozwoliły na podejmowanie zdecydowanych działań w kierunku realizacji programu.

Realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy domowej w latach 2013-2023

ROK	LICZBA OSÓB ZGŁOSZONYCH DO PROGRAMU	LICZBA OSÓB BIORĄCYCH UDZIAŁ W PROGRAMIE	LICZBA OSÓB, KTÓRE UKOŃCZYŁY PROGRAM
2013	14	9	5
2014	12	8	4
2015	21	13	7
2016	20	14	4
2017	29	11	9
2018	16	2	przerwano program z uwagi na małą liczbę osób biorących udział w programie
2019-2023	nie realizowano programu z uwagi na brak zgłoszeń		

Zebrane dane pokazały potrzebę wspierania gmin w działaniach propagujących przeciwdziałanie przemocy domowej. Niewykluczone, że przeprowadzanie kampanii społecznych, informacyjnych, wydawanie materiałów jest zbyt dużym wyzwaniem dla gmin i wymaga wsparcia na poziomie powiatu.

7. Nadal w społeczeństwie funkcjonują stereotypy usprawiedliwiające i ukrywające akty przemocy, a w efekcie piętrzące przeszkody w prawidłowym reagowaniu na nie.

Z ankiet wypełnionych przez pracowników ośrodków pomocy społecznej na terenie powiatu gnieźnieńskiego wynika, że do najczęściej spotykanych stereotypów na temat przemocy domowej należą poniższe stwierdzenia osób doświadczających przemocy:

„Gdyby nie pił, nie stosowałby przemocy”

„Zdenerwowałam go”

„On jest dobrym ojcem, tylko czasami mnie się czepia”
„Jeśli przestanie pić wszystko będzie dobrze”
„Warto czekać, może kiedyś zrozumie i przestanie pić i bić”
„Miał zły dzień”

Osoby stosujące przemoc domową w następujący sposób uzasadniają/ określają swoje czyny:

„Poniosło mnie, ale tylko raz”
„Brudy pierze się we własnym domu”
„Ona mnie zdradza, dlatego piję, a po alkoholu wyzywam”
„Ona wciąż się czepia”.

Za przemoc zawsze odpowiedzialność ponosi sprawca, niezależnie od tego co zrobiła osoba doznająca przemocy!

W latach 2013-2023 pracownicy gmin zajmujący się problematyką przemocy domowej zawsze z dużym zainteresowaniem odpowiadali na propozycje szkoleń i warsztatów oferowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie. Wiedza z zakresu zjawiska przemocy jest niewystarczająca wśród społeczności lokalnej oraz pracowników różnych instytucji zajmujących się problematyką przemocy domowej. Obrazuje to nieustającą potrzebę doskonalenia warsztatu pracy, wzajemnej wymiany informacji i doświadczeń a także budowania sieci wsparcia i pomocy, zarówno dla siebie jak i swoich klientów.

VII. ZASOBY POWIATU GNIEŹNIEŃSKIEGO

W powiecie gnieźnieńskim funkcjonują następujące podmioty/instytucje, które zakresem działań obejmują zapobieganie i zwalczanie zjawiska przemocy domowej oraz obowiązek zapewnienia ochrony osób doznających przemocy domowej:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie realizuje zadania pomocy społecznej oraz przeciwdziałania przemocy domowej na szczeblu powiatowym takie jak: poradnictwo specjalistyczne, udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach, prowadzenie szkoleń, grup wsparcia dla rodzin zastępczych. W ramach Punkt Interwencji Kryzysowej dysponuje środkami finansowymi, które pozwalałyby na krótkotrwałe zabezpieczenie miejsca noclegowego np. w hostelu w przypadku sytuacji kryzysowej osoby doznającej przemocy domowej.
Ponadto PCPR w Gnieźnie posiada praktykę i doświadczenie w realizacji programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową;

- Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Gnieźnie i w Kłecku, która udziela pomocy psychologiczno – pedagogicznej rodzicom, dzieciom;
- 10 ośrodków pomocy społecznej, które wykonują zadania pomocy społecznej oraz przeciwdziałania przemocy domowej na szczeblu gminnym, takie jak: przyznawanie i wypłacanie zasiłków, tworzenie gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, prowadzenie interwencji kryzysowej, zapewnienie schronienia i posiłku dla osób tego potrzebujących;
- 10 Zespołów Interdyscyplinarnych ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej, których zadaniem jest realizacja działań określonych w gminnych programach przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, integrowanie i koordynowanie działań podmiotów wchodzących w skład Zespołu oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez: diagnozowanie problemu przemocy, działanie w środowisku zagrożonym przemocą, inicjonowanie interwencji w tych środowiskach, rozpowszechnianie informacji o instytucjach świadczących pomoc z zakresu przeciwdziałania przemocy;
- 10 Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, których głównymi zadaniami powiązаныmi z problemem przeciwdziałania w przemocy to: inicjonowanie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych ujętych w formie gminnych programów, podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, uczestnictwo w pracach zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych;
- Sąd Rejonowy w Gnieźnie, będący instytucją wymiaru sprawiedliwości zajmującym się orzekaniem w sprawach dotyczących czynów karalnych o znamionach różnych form przemocy;
- Kuratorzy Sądowi działający przy Sądzie Rejonowym prowadzący postępowania wykonawcze m.in. wobec osób skazanych za czyny związane z przemocą domową;
- Prokuratura Rejonowa w Gnieźnie będąca organem ścigania zobowiązanym do prowadzenia postępowań karnych;
- Komenda Powiatowa Policji w Gnieźnie, w skład, której wchodzi 4 Komisariaty Policji (Fałkowo, Kłecko, Trzemeszno, Witkowo), których podstawowymi obowiązkami są ochrona życia, zdrowia, mienia obywateli, ochrona bezpieczeństwa i porządku

publicznego, prewencja w popełnianiu przestępstw, wykrywanie przestępstw, współpraca z instytucjami w powyższym zakresie itd.;

- Placówki oświatowe usytuowane na terenie powiatu gnieźnieńskiego, które niejednokrotnie są inicjatorem pomocy dziecku dotkniętego przemocą domową;
- Służba zdrowia (szpital wojewódzki, szpital powiatowy, poradnie specjalistyczne i zakłady podstawowej opieki lekarskiej), do których zadań należy udzielenie podstawowej opieki medycznej oraz umiejętne rozpoznanie przemocy;
- Rodziny zastępcze zawodowe w tym rodzina zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego, która przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu, doprowadzenia przez Policję lub Straż Graniczną, oraz na wniosek rodzica, dziecka lub innej osoby w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową.

VIII. ANALIZA SWOT

Mocne strony	Słabe strony
- Przygotowanie merytoryczne specjalistów różnych instytucji zajmujących się problemem przemocy domowej. - Stosowanie procedury NK. - Prowadzenie programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc. - Oferta pomocy dla osób doznających przemocy domowej.	- Brak wypracowanej i obowiązującej procedury interweniowania i monitorowania w sytuacjach przemocy domowej obejmującej wszystkie podmioty zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy domowej na terenie powiatu gnieźnieńskiego. - Niewystarczający przepływ informacji pomiędzy instytucjami udzielającymi pomocy dla osób doznających przemocy oraz osób stosujących przemoc. - Niewystarczająca liczba specjalistycznych szkoleń dla poszczególnych grup zawodowych w zakresie diagnozowania zjawiska przemocy oraz postępowania z osobami uwikłanymi w przemoc domową oraz szkoleń interdyscyplinarnych. - Wtórna wiktymizacja osób doznających przemocy spowodowana działaniami służb. - Trudności w odseparowywaniu osób stosujących przemoc od osób doznających przemocy. - Tolerancja i bierność społeczności lokalnej dla przemocy domowej. - Brak instytucji zapewniającej miejsca noclegowe dla osób doznających przemocy.
Szanse	Zagrożenia
- Zmiany prawne umożliwiające skuteczne formy niesienia pomocy rodzinom zagrożonym przemocą domową. - Stale kształcąca się kadra służb działających na rzecz rodzin. - Postrzeganie przemocy jako problemu społecznego. - Możliwość pozyskiwania środków finansowych z różnych źródeł.	- Bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów. - Brak gwarancji bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy. - Poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc. - Bierność świadków przemocy. - Niewydolność wychowawcza rodzin. - Bezradność rodzin w rozwiązywaniu swoich problemów. - Poczucie bezkarności u sprawców przemocy. - Niepełna znajomość kompetencji i zadań służb zajmujących się pomaganiem rodzinom zagrożonym przemocą.

IX. CEL GŁÓWNY, KIERUNKI I OBSZARY DZIAŁAŃ ORAZ WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU

Celem głównym powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej jest profilaktyka i wspieranie rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy domowej.

L p.	Cel	Działania	Realizator	Termin realizacji	Wskaźnik	Podmioty współpracujące
1.	Profilaktyka i edukacja społeczna	1. Realizacja projektów mających na celu edukację społeczną oraz promocję zachowań wolnych od przemocy (konferencje, kampanie społeczne, prelekcje, pogadanki). 2. Upowszechnianie informacji na temat przeciwdziałania przemocy domowej (na stronach internetowych, w mediach społecznościowych, w lokalnej prasie itp.) i możliwościach uzyskania pomocy.	PCPR Policja Ośrodki Pomocy Społecznej	Zadanie ciągle. Realizacja w latach 2021-2027	Liczba przeprowadzonych działań i liczba osób uczestniczących w działaniach	Żandarmeria Wojskowa Sąd Rejonowy Zespoły Interdyscyplinarne Placówki Opieki Zdrowotnej Organizacje Pozarządowe Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne
2.	Pomoc i ochrona osób doświadczających przemocy	1. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej poprzez poradnictwo specjalistyczne i terapię (poradnictwo prawne, psychologiczne, socjalne itp.) oraz działania interwencyjne.	PCPR Policja Ośrodki Pomocy Społecznej	Zadanie ciągle. Realizacja w latach 2021-2027	Liczba przeprowadzonych działań i liczba osób uczestniczących w działaniach	Sąd Rejonowy Zespoły Interdyscyplinarne Żandarmeria Wojskowa Placówki oświatowe Placówki Opieki Zdrowotnej Organizacje Pozarządowe

		2. Zapewnienie bezpiecznego schronienia i izolację osób dotkniętych przemocą.				
3.	Podnoszenie jakości pracy i współpracy służb oraz instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej	1. Organizowanie interdyscyplinarnych szkoleń na temat przeciwdziałania przemocy domowej skierowanych do wszystkich służb i organizacji pracujących w obszarze przemocy domowej	PCPR Policja	Zadanie ciągłe. Realizacja w latach 2021-2027	Liczba przeprowadzonych działań i liczba osób uczestniczących w działaniach	Żandarmeria Wojskowa Ośrodki Pomocy Społecznej Sąd Rejonowy Zespoły Interdyscyplinarne Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne Placówki oświatowe Placówki Opieki Zdrowotnej Organizacje Pozarządowe
4.	Oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc	1. Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc. 2. Monitoring uczestników programów korekcyjno-edukacyjnych	PCPR	Zadanie ciągłe. Realizacja w latach 2021-2027	Liczba przeprowadzonych działań i liczba osób uczestniczących w działaniach	Policja Żandarmeria Wojskowa Ośrodki Pomocy Społecznej Sąd Rejonowy Zespoły Interdyscyplinarne Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne Placówki oświatowe Placówki Opieki Zdrowotnej Organizacje Pozarządowe

X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Warunkiem realizacji programu jest posiadanie źródeł jego finansowania, zapewniając ciągłość założonych celów. Podejmowane działania odbywać się będą w ramach współpracy z samorządami gminnymi i wojewódzkim, organizacjami pozarządowymi, Policją, Prokuraturą, Sądem Rejonowym oraz innymi podmiotami, w których zakresie działania mieści się szeroko rozumiany problem przemocy domowej.

Realizacja programu nie może być finansowana wyłącznie z jednego źródła - przewiduje się, że realizacja celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- środki własne pochodzące z budżetu powiatu,
- środki przekazane powiatowi z budżetu państwa (dotacje),
- projekty konkursowe oraz pozakonkursowe w ramach środków rządowych i ministerialnych, a także środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

XI. PODSUMOWANIE

Powiatowy Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Gnieźnieńskim na lata 2021 - 2027 stanowi podstawę do podejmowania działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, ochrony osób dotkniętych przemocą domową, pracy z osobą stosującą przemoc, zwiększenia dostępności profesjonalnej pomocy.

Zapewni ulepszenie systemu przeciwdziałania przemocy domowej, współpracy międzyinstytucjonalnej, usprawni działania zwiększające dostępność pomocy dla rodzin z problemem przemocy, zwiększy świadomość społeczną o negatywnych skutkach przemocy domowej.

Wszystkie działania realizatorów i partnerów programu – Starostwa Powiatowego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowej Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej, ośrodków pomocy społecznej, Sądu Rejonowego, Prokuratury, Policji, Zespołów Interdyscyplinarnych ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej, placówek oświatowych, organizacji pozarządowych, zakładów opieki zdrowotnej, poradni ds. uzależnień, - skierowane będą na ograniczanie skali zjawiska przemocy oraz zapewnienie ochrony osób doznających przemocy domowej.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424) do zadań powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Nowelizacja przepisów ww. ustawy, wprowadziła wiele zmian w tym: nazwę „przemoc w rodzinie” zastąpiono nazwą „przemoc domowa”, rozszerzono definicję przemocy, dodając przemoc ekonomiczną i cyberprzemoc, wprowadzono zmiany dotyczące kierowania osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych lub psychologiczno – terapeutycznych oraz wprowadzono nowe obowiązki dla osób kierowanych do uczestnictwa w programach.

Biorąc pod uwagę powyższe istnieje konieczność dostosowania Uchwały do aktualnego stanu prawnego.